

Педагогічний експеримент підтвердив позитивний вплив педагогічних дій і запропонованої програми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Студенти експериментальних груп мали за більшістю показників вірогідно вищий рівень професійної готовності порівняно зі студентами контрольних груп ($p < 0,05$) [3].

Висновки:

1. Професійна підготовка стає більш ефективною за умови раціонального поєднання методів інтерактивного і проблемного навчання, системності підготовки, інтеграції та актуалізації різнопредметних знань, реалізації педагогічних умов, пріоритету особистості студента.

2. Процес формування професійної готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання необхідно реалізовувати трьома етапами: формування позитивного ставлення до педагогічної діяльності; оволодіння студентами основними професійними вміннями і навичками; формування цілісної структури професійної готовності майбутнього вчителя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волков Л. В. Проблеми професійної підготовки спеціалістів у галузі фізичної культури та спорту // Матеріали I республіканської конференції “Концепція підготовки спеціалістів фізичної культури та спорту в Україні”. — Луцьк: Надстир’я, 1994. — С. 168–169.
2. Зданович А. А., Шукевич Л. В. Особенности подготовленности студентов факультета физического воспитания к профессиональной деятельности // Матеріали IX Міжнародного наукового конгресу “Олімпійський спорт і спорт для всіх”. — К., 2005. — С. 898.
3. Карченкова М. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності: Автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.04. — К., 2006. — 19 с.
4. Шиян Б. М., Папуша В. Г., Леськів А. Д. Шляхи підвищення рівня професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до роботи в національній школі // Матеріали I республіканської конференції “Концепція підготовки спеціалістів фізичної культури та спорту в Україні”. — Луцьк: Надстир’я, 1994. — С. 240–241.
5. Яловик В., Сергієчко В. Технологія вдосконалення професійної майстерності вчителів фізичного виховання // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. — 2003. — № 2. — С.16–18.

Оксана АНТОНЕНКО

**АНАЛІЗ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

В статті розглянуто питання необхідності формування готовності майбутніх вчителів фізкультури до інноваційної діяльності. Проаналізована модель професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання; виявлено узагальнену структуру праці вчителя фізичної культури; проаналізовано зміст його виробничих функцій.

На сучасному етапі одним із пріоритетних завдань державної політики у галузі фізичної культури і спорту є збереження та зміцнення стану здоров’я і фізичної підготовленості учнів. Важливу роль у виконанні цього завдання відіграє вчитель фізичної культури, оскільки від ефективності його діяльності залежить гармонійність розвитку підростаючого покоління.

Сучасний вчитель фізичної культури повинен уміти спрямовувати навчально-виховний процес на особистість вихованця, вибудовувати навчальну діяльність так, щоб кожен учень мав необмежені можливості для самостійного і високоєфективного розвитку, що актуалізує необхідність формування готовності майбутнього фахівця до інноваційної діяльності [2, 276–278].

Аналіз психолого-педагогічної літератури наводить на думку, що проблема інноваційних освітніх перетворень перебуває у полі уваги багатьох науковців. Основні положення педагогічної інноватики досліджували М. Бургин, В. Загвязинський, В. Ляудіс, А. Найн, В. Паламарчук, Н. Юсуфбекова; інноваційну педагогічну діяльність — В. Сластьонін, Л. Подимова, Н. Кузьміна, М. Скаткін; інноваційні педагогічні технології Н. Корсунська, О. Пехота, С. Сисоєва; інноваційні процеси в професійній освіті — А. Катшов, О. Кіяшко, А. Токтогулов.

Проблема підвищення рівня підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання є предметом досліджень В. Арзютова, О. Вацеби, Е. Вільчковського, М. Герцика, О. Демінського, В. Завацького, М. Карченкової, Р. Карпюка, В. Платонова, Л. Сущенко, Б. Шияна та ін.

Актуальність нашого дослідження зумовлена суперечністю між необхідністю формування готовності фахівця до інноваційної діяльності в процесі фізичного виховання учнів та недостатньою практичною підготовкою майбутніх учителів до інноваційної діяльності.

Мета статті — проаналізувати чинну модель професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання; виявити узагальнену структуру праці вчителя фізичної культури; проаналізувати зміст його виробничих функцій.

Навчання у вищому навчальному закладі (ВНЗ) забезпечує певний рівень професійної готовності випускника на основі соціальних вимог, які визначають структуру діяльності і модель учителя фізичної культури.

Розрізняють модель фахівця (працюючого, функціонуючого) і модель підготовки фахівця (для організації професійного навчання). Модель фахівця включає професіограму як опис вимог до діяльності практикуючого вчителя фізичної культури. На цій основі розробляють модель підготовки фахівця, необхідну для організації професійного навчання. Така модель визначається освітньо-кваліфікаційною характеристикою, що спрямована на розвиток, навчання і виховання школярів за допомогою залучення їх до освоєння цінностей у галузі фізичного виховання і спорту [1, 11–15].

Треба зазначити, що засобами діяльності майбутнього фахівця є керівництво навчально-виховним процесом, науково-дослідна робота, а також використання засобів педагогічної взаємодії, діагностики та корекції.

Зі сказаного зрозуміло, що готовність до професійної діяльності характеризується певним рівнем спеціальних теоретичних, практичних і мотиваційних цінностей, які формуються під час навчання у ВНЗ. Мотиваційна готовність виступає у формі психічного активно діючого стану особистості як складна система інтегрованих властивостей особистості.

Показниками теоретичної готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності є філософсько-методологічні, спеціально-педагогічні, психологічні та організаційно-методичні знання основ цієї діяльності, а показниками практичної готовності майбутнього педагога до професійної діяльності — відповідні вміння, які мають свою специфіку [4].

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики за спеціальністю “Фізичне виховання” майбутній учитель повинен уміти:

- прогнозувати етапи власної професійної діяльності;
- працювати зі спеціальною літературою та володіти сучасними методиками фізичного виховання школярів;
- конструювати і планувати зміст навчально-виховної діяльності з фізичного виховання;
- здійснювати тестування, діагностування стану здоров'я і фізичної підготовки школярів;
- визначати і застосовувати доцільні технології навчально-виховної роботи;
- досягати високих навчально-виховних результатів, створюючи позитивну атмосферу колективу;
- реалізовувати програму в фахового самовдосконалення [3, 1].

Отже, майбутній фахівець повинен уміти стратегічно прогнозувати й оцінювати знання, досягнення, нововведення, маючи аргументовану позицію саморозвитку та самореалізації.

Відповідно до перерахованих умінь майбутній учитель фізичної культури повинен бути здатен до:

- прогностичної діяльності в галузі фізичного виховання;
- конструктивного вирішення професійних завдань;
- організації професійної діяльності на діагностичній основі;
- вирішення завдань соціалізації, виховання й розвитку особистості школяра;
- реалізації методичної та комунікативної функцій;
- керування процесом вирішення професійних завдань;
- педагогічної рефлексії [3].

Проведений аналіз вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики дає змогу визначити професіограму підготовки майбутніх учителів фізичного виховання. Професіограма, за визначенням О. Кислякової, — це документ, в якому за визначеною схемою подається всебічний опис різних об'єктивних характеристик професійного навчання (професії) та сукупність її вимог до індивідуально-психологічних особливостей людини [4].

Існує багато методів побудови професіограми: аналітичний (О. Іванова), професійно-діяльнісний (В. Жуковський), психологічно орієнтований (О. Гарбер). Коли мова йде про професіограму фахівця педагогічного профілю, доцільно використовувати метод, який враховує завдання розвитку особистості (А. Маркова). В структурі професіограми, розробленої за цим методом, указуються психічні якості особистості, бажані для ефективного виконання професійної діяльності, спілкування, професійного зростання, подолання нестандартних ситуацій у роботі [3, 4].

Основною складовою професіограми вчителя фізичної культури є зміст виробничих функцій: методичної, прогностичної, комунікативної, організаційної, конструктивної, рефлексивної, контрольної-діагностичної, виховної (схема 1).

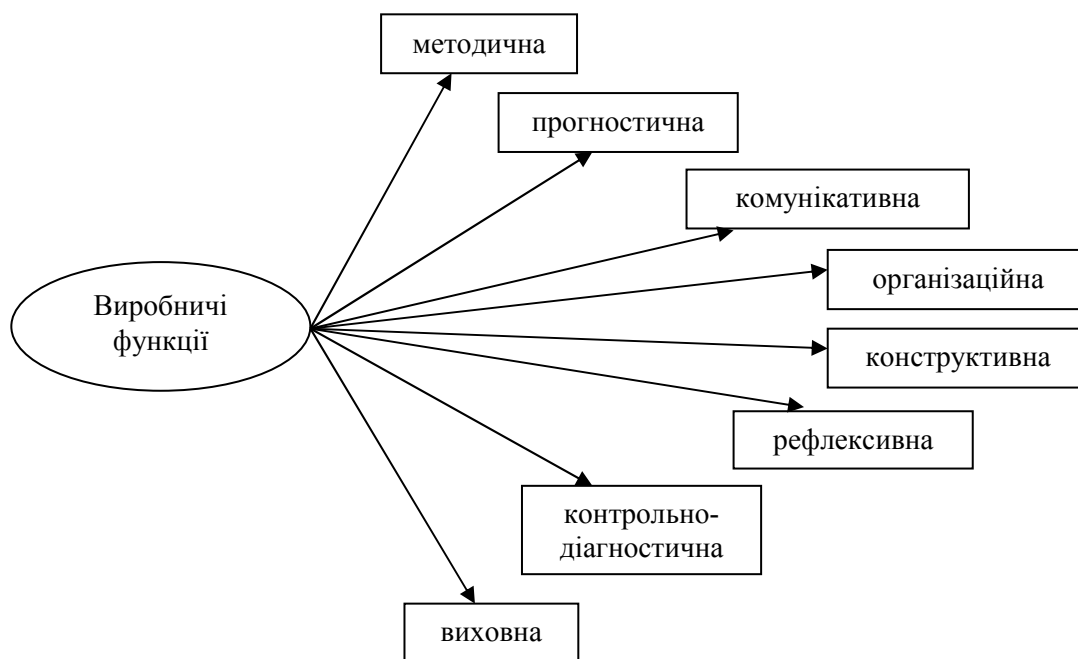

Схема 1. Виробничі функції професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання.

Розглянемо вищезазначені функції детальніше.

Реалізація *методичної функції* передбачає визначення стратегії та створення методичної системи фізичного виховання школярів, проведення фізкультурно-оздоровчої роботи, а також оптимальне вирішення методичних завдань.

Прогностична функція забезпечує бачення і конкретизацію ближчих, середніх і дальших перспектив навчально-виховної, фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової діяльності на різних етапах фізичного виховання школярів.

Реалізація *комунікативної функції* становить добір і встановлення доцільних відносин вчителів зі школярами, батьками, колегами та адміністрацією, попередження і конструктивне вирішення можливих навчально-виховних ситуацій.

Організаційна функція обіймає реалізацію управлінської стратегії, координацію діяльності викладацького колективу та інших суб'єктів педагогічної взаємодії, корекцію організаційної стратегії в практичній діяльності вчителя фізичної культури.

Реалізація *конструктивної функції* передбачає добір навчальної та науково-методичної інформації, конструювання й систематизацію змісту навчально-виховного процесу з фізичного виховання; проектування цілісної педагогічної та методичної системи.

Рефлексивна функція забезпечує постійний самоаналіз власної професійної діяльності в галузі фізичного виховання і спорту; аналіз прогресивного досвіду фізичного виховання школярів світового рівня з метою впровадження інновацій і продукування власних новаторських ідей; самоконтроль і самооцінку навчально-виховної роботи.

Реалізація *контрольно-діагностичної функції* передбачає знання дитячої та вікової психології, вікових анатомічних, морфофункціональних та індивідуальних особливостей дитини щодо занять фізичним вихованням; визначення мети і завдань діагностики, рівня фізичної підготовленості школярів; аналіз результатів діагностики.

Виховна функція обіймає визначення і формування “дерева цілей”; організацію психолого-педагогічної підтримки в процесі особистісного розвитку школярів різного віку; забезпечення конструктивної взаємодії між усіма суб’єктами діяльності.

Таким чином кінцевий результат підготовки майбутніх учителів фізичної культури визначається фундаментальними та професійно-орієнтованими знаннями, уміннями та навичками; сферою їх використання і соціально-професійними функціями.

Аналіз виробничих функцій свідчить, що їх сукупність забезпечує певний рівень професійної готовності. Однак готовність фахівців фізичного виховання до інноваційної діяльності ґрунтовніше забезпечує реалізація рефлексивної функції.

Подальші дослідження передбачається провести у напрямку вивчення інших проблем формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до інноваційної навчальної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Педагогическое физкультурно-спортивное совершенствование: Учеб. пособие для студентов высших пед. учеб. заведений / Ю. Д. Железняк, В. А. Кашкаров, И. П. Кравцевич и др.; Под ред. Ю. Д. Железняка. — М.: Издательский центр “Академия”, 2002. — 384 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник. — К.: Академвидав, 2004. — 352 с.
3. Карченкова М. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. / — К., 2006. — 19 с.
4. Кислякова О. П. Проектирование профессионально-личностного развития специалиста на основе профессиограммы // Образование для XXI века: доступность, эффективность, качество: Труды Всероссийской науч.-практ. конференции. — Ч. 2. — М., 2002. — С. 58–61.

Борис МАКСИМЧУК

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ РОБОТИ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

Розглянуто теоретичні положення стосовно підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації спортивно-масової роботи. З’ясовано критерії, компоненти та рівні їхньої готовності до такої роботи. Розроблено організаційно-педагогічна модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до проведення спортивно-масової роботи.

Соціально-педагогічна функція учителя початкових класів ЗОШ у викладанні фізичної культури полягає у виконанні рекреаційно-дозвільної, оздоровчо-реабілітаційної діяльності, організації та проведенні спортивно-масової оздоровчої роботи з учнями.

Особливої актуальності набуває питання підготовки майбутніх фахівців, здатних компетентно вирішувати завдання фізичного виховання молодших школярів у різних організаційних формах. Значної уваги потребує формування готовності студентів педагогічних ВНЗ до більш якісного ведення спортивно-масової роботи в школі. Це дуже злободенно нині, адже наш час характеризується складними політичними, соціально-економічними й екологічними проблемами, котрі негативно впливають на здоров’я людини. Величезний потік інформації, негативні емоції, стресові ситуації як у навчанні, так і в побуті обумовлюють регулярну перевтому організму людини, розбалансування нормального стану, порушення обмінних процесів, зниження загального імунітету.